

Маріупольський
університет

ПРОГРАМА

**вступних випробувань
на 2024 рік**

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія»
ОПП «Політологія. Політична аналітика та експертиза»

Програма вступного фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня Магістр за спеціальністю 052 «Політологія» ОПП «Політологія. Політична аналітика та експертиза». Київ : МДУ, 2024. 12 с.

Укладачі: Пашина Н. П., д.політ.н., професор кафедри політології та міжнародних відносин;
Константинова Ю. В., к.і.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин;
Трофименко А. В., к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин.

Рецензенти:

Романцов В. М., доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор кафедри культурології.

Програма вступного фахового іспиту зі спеціальності 052 Політологія розрахована на вступників за ОС Магістр містить перелік питань кваліфікаційної співбесіди для перехресного вступу, основні вимоги до складання письмового екзамену, критерії оцінювання відповіді, перелік рекомендованої літератури.

Програма затверджена на засіданні кафедри політології та міжнародних відносин

Протокол № 7 від 20 лютого 2024 р.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ УМОВАМИ ВСТУПУ.....	4
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	16

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
052 ПОЛІТОЛОГІЯ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ
УМОВАМИ ВСТУПУ**

Пояснювальна записка

Формою вступних випробувань здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» є фаховий екзамен у письмовій формі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet тощо та навчального порталу Moodle МДУ протягом 2 годин.

Загальні вимоги до вступників:

- наявність ступеня бакалавра або диплома спеціаліста;
- відповідний рівень професійної підготовки, який перевіряється при перехресному вступі перевіряється на вступній співбесіді за спеціальністю;
- певний рівень результатів студентської наукової підготовки, яка підтверджується нагородами та участю в конференціях, друківаними роботами, оцінкою стажування за кордоном тощо;
- певний рівень іноземних мов.

На підставі представлених документів формується рейтинг вступників на ОС «Магістр», на підстав якого вступники проходять конкурсний відбір.

Питання складені у відповідності з програмами наступних дисциплін:

- Вибірчі системи країн світу
- Етнополітологія
- Історія політичних вчень
- Історія та теорія політичних партій
- Місцеве самоврядування та державне управління
- Методологія політичної науки
- Основи геополітики та геостратегії
- Політична регіоналістика
- Політична система сучасної України
- Політичний аналіз та прогнозування
- Політичний менеджмент
- Політичні еліти та лідерство
- Політичні інститути та режими
- Порівняльна політологія
- Теорія держави та права.

Тестові завдання при вступі на ОС Магістр передбачають:

I блок	0 – 100	Двадцять тестових завдань закритого типу з однією правильною відповіддю з чотирьох можливих, кожне з яких оцінюється у 5 балів (дати, прізвища, назви)
II блок	0 – 50	П'ять питань, що передбачають розкриття певного терміну, кожне з них оцінюється у 10 балів. Відповідь на питання не може перевищувати 500 знаків.
III блок	0 – 20	Одне розширене питання з тематики теорії держави, політичної культури, політичної географії, етнополітології, державного управління тощо, оцінюється у 20 балів. Відповідь на питання не може перевищувати 5000 знаків.
IV блок	0 – 30	Тематичне завдання, що включає до себе елементи

		наукового аналізу сучасних політичних процесів в Україні. Оцінюється максимум у 30 балів. Відповідь на питання не може перевищувати 9000 знаків.
--	--	--

Типові завдання, що виносяться на іспит

I рівень

1. Ким був заснований фашизм як політична течія?
2. Що передбачає історичний метод дослідження?
3. Хто був основним теоретиком ідеології націонал-соціалізму (нацизму)?
4. Як співвідносяться об'єкт і предмет дослідження?
5. Що передбачає гармонійний тип політичної соціалізації?
6. Яке з положень відповідає біхевіористському методу?
7. Сутність контент-аналізу як методу дослідження.
8. Яке співвідношення між поняттями "державна влада" та "політична влада"?
9. Яку назву має зміщення президента з посади за рішенням парламенту?
10. Визначення поняття методологія наукового дослідження.
11. За якої форми правління президент є одночасно главою держави і уряду?
12. Делегована народом своїм представникам у парламенті влада.
13. У якому елементі форми держави відображається система прийомів, методів і способів здійснення державної влади?
14. Як називається принцип конкуренції різних органів влади, наявності засобів для їх взаємного стримування і підтримки відносної рівноваги сил?
15. Форма безпосередньої участі громадян в управлінні державою шляхом формування вищих представницьких органів, органів місцевого самоврядування, їх персонального складу.
16. Що означає системний підхід в методології досліджень?
17. Як називається окреслений законодавством певний обсяг повноважень, обов'язків і прав державного органу?
18. Що входить до повноважень президента України?
19. Яка ознака є притаманною групі тиску, на відміну від політичної партії?
20. Що розуміють під абсентеїзмом?
21. Назвіть регіон, в якому всі країни є президентськими/парламентськими/змішаними республіками.
22. Хто є автором моделі елітарної демократії?
23. В якій країні вперше було введено посаду президента?
24. Яка модель президентства характеризується більшим авторитаризмом?
25. У скількох відсотках країн світу Президент є главою держави?
26. У яких країнах представлена класична лінійна модель демократичного транзиту?
27. Які органи не відносяться до виконавчо-розпорядчі в структурі держави?
28. Наявність якої характеристики відрізняє авторитарний режим від тоталітарного?
29. Правовим принципом якого режиму є вислів "Все, що не заборонено законом, - дозволено"
30. Для якого політичного режиму вводить термін "поліархія" відомий американський політолог Р. Даль?
31. Яка модель правового регулювання лобізму передбачає наявність окремого закону про лобізм, вимоги до обов'язкової реєстрації та звітності лобістів?
32. Взаємодія яких двох складових є основною ознакою моделі політичного режиму?
33. Яка наука вивчає процес переходу від тоталітарного до демократичного режиму?
34. До якого політичного режиму часто використовують вислів "Дозволено все, окрім політики"?

35. Як називається об'єднання індивідів на основі спільних інтересів, що прагне вплинути на органи влади з метою прийняття певного рішення?
36. Яка риса є ознакою посттоталітарного режиму?
37. Якому типу політичної культури притаманні індивідуалізм, розвинутий середній клас, захист приватної власності як риси політичної культури?
38. Що включає конвенційна форма політичної участі згідно типології У. Мілбрайта?
39. Чим визначається електоральний вибір згідно моделі раціонального вибору?
40. Що лежить у основі соціального конфлікту, на думку Карла Маркса?
41. Яку назву має стратегія конфліктної поведінки, що передбачає спільне рішення проблеми, яке буде відповідати інтересам обох сторін?
42. Який спосіб взаємодії між державою і групами інтересів передбачає вплив знизу з боку незалежних від держави груп населення на органи влади з метою отримання певних переваг, пільг, привілеїв для цих груп?
43. У якій державі вперше було прийнято закон про лобістську діяльність?
44. Яка лобістська технологія передбачає організацію та проведення масових акцій, для участі в яких мобілізуються члени групи, а також представники широкої громадськості, що мають спільні цілі або матеріально мотивовані?
45. Що означає поняття децентралізація в політичній науці?
46. Що виступає первинним суб'єктом місцевого самоврядування в Україні?
47. Форма вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення.
48. Що розуміють під політичною свідомістю.
49. Головна посадова особа територіальної громади.
50. Коли розпочалася реформа децентралізації в Україні?
51. Які повноваження називають делеговані?
52. Яка концепція відображає розуміння влади як вияв, сублімації пригніченого лібідо?
53. Які вчені уперше розпочали дослідження психології мас?
54. Ознаки вождізму за Ф. Ніцше.
55. Що включає політична ідеологія?

II рівень Розкрийте поняття:

1. Абсентеїзм
2. Авторитаризм
3. Анклав
4. Апарат державного управління
5. Виборче право
6. Внутрішнє море
7. Громадянське суспільство
8. «Групи тиску»
9. Демократія
10. Держава
11. Державна послуга
12. Державна служба
13. Державне управління
14. Державний суверенітет
15. Електоральна географія
16. Звернення громадян
17. Контреліта
18. Лобізм
19. Масова партія

20. Механізм держави
21. Міжнародні канали
22. Партийна система
23. Політична влада
24. Політична географія
25. Політична еліта
26. Політична іммобільність
27. Політична культура
28. Політична партія
29. Політична поведінка
30. Політична система суспільства
31. Політична субкультура
32. Політичне рішення
33. Політичний імідж
34. Політичний іміджмейкінг
35. Політичний менеджмент
36. Політичний символ
37. Політичний стереотип
38. Вибори
39. Політичні інститути
40. Політичні режими
41. Рекрутування політичних еліт
42. Тоталітаризм
43. Масова свідомість
44. Установки масової свідомості
45. Стереотипи масової свідомості
46. Політичні настрої
47. Наукова комунікація
48. Загальні методи наукових досліджень
49. Спеціальні методи політологічних досліджень
50. Теллурократія
51. Рімленд
52. Держава-ворота
53. Транскордонне співробітництво
54. Регіоналізм
55. Політичний регіон

III рівень

Дайте відповідь на питання:

1. Охарактеризуйте концепцію національної еліти Д. Донцова
2. Визначте якісні показники еліти (елітність та елітарність)
3. Опишіть стилі політичного лідерства.
4. Проаналізуйте теорію політичного лідерства Н. Макіавеллі.
5. Розкрийте основні теорії походження держави.
6. Визначте сутність теорії трьох поколінь прав людини.
7. Розкрийте «ідеальні» типи політичної культури Г. Алмонда і С. Верби
8. Визначте сутність, агентів та етапи політичної соціалізації.

9. Дайте визначення місцевому самоврядуванню, розкрийте його місце у державному управлінні.
10. Визначте роль політичних партій та громадських організацій як суб'єктів державного управління.
11. Виокремте основні, загальні та допоміжні функції державного управління.
12. Визначте сутність та теорії трансформації політичних режимів.
13. Опишіть різновиди демократичних режимів в сучасному світі.
14. Проаналізуйте причини виникнення та сутність тоталітаризму
15. Визначте державу як основний політичний інститут
16. Охарактеризуйте інститут виконавчої влади
17. Охарактеризуйте інститут президенства
18. Опишіть інститут парламентаризму
19. Перерахуйте євро регіони України та держави, які до них входять
20. Назвіть основні складові державної території
21. Визначте повноваження Президента України.
22. Надайте основні функції Верховної Ради України.
23. Охарактеризуйте управління процесами, мотивації, комунікації та структуризації в політичній кампанії.
24. Визначте основні напрями управлінської думки, наукові школи та підходи.
25. Проаналізуйте пропорційну виборчу систему: поняття, практика впровадження.
26. Визначте основні етапи виборчого процесу, їх характеристика.
27. Охарактеризуйте такі функції партій - формування політичних цілей та завдань артикуляції та інтеграції соціальних інтересів, політичної ідентифікації.
28. А. Токвіль про відмінності між американськими та європейськими партіями.
29. Охарактеризуйте політичну психологію особистості.
30. Проаналізуйте політичну психологію малих груп.
31. Охарактеризуйте політичну психологію великих груп.
32. Проаналізуйте політичну психологію мас.
33. Визначте технологію соціальних маніпуляцій
34. Дайте аналіз методології та методам досліджень у політичній науці
35. Проаналізуйте застосування системного методу у політологічних дослідженнях.
36. Охарактеризуйте ситуаційний аналіз (кейс-стаді) політичних проблем.
37. Визначте метод контент-аналізу в дослідженні політики.
38. Охарактеризуйте проблему геополітичного дуалізму у поглядах науковців першої половини ХХ ст.
39. Визначте мондіалізм як геополітичну концепцію.
40. Проаналізуйте принцип консолідації в сучасних демократіях

IУ РІВЕНЬ

Складіть аналітичну записку:

1. Фактори впливу на формування сучасних українських політичних еліт.
2. Стан та перспективи формування соціальної та правової держави в Україні.
3. Визначте тип політичної культури сучасної України, охарактеризуйте її основні фактори формування та характерні риси.

4. Проблеми та перспективи реформування державного управління в Україні.
5. Канали і механізми взаємодії груп інтересів з органами державної влади.
6. Аналіз політико-географічного розташування України.
7. Виборча система України: специфіка, переваги та недоліки.
8. Джерела та напрямки трансформації сучасних партій.
9. Реформа місцевого самоврядування в Україні: стан, основні здобутки та перспективи.
10. Проаналізуйте та порівняйте поняття політичний PR, політична реклама, політична пропаганда, виділіть загальне і часткове.
11. Особливості політичної еліти в сучасній Україні (політико-психологічний аспект).
12. Роль соціологічного методу у політологічних дослідженнях.
13. Балтійсько-Чорноморський простір як геополітична категорія: концептуально-теоретичний вимір та прикладне прогнозування.
14. Регіональний фактор у політичному процесі України.
15. Держави з невизначеним статусом: поняття, різновиди, приклади.

Критерії оцінювання

Оцінювання фахового вступного іспиту здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Мінімальна кількість балів – 0. Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 130.

Шкала оцінювання

«незадовільно»	0 – 129	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
«задовільно»	130 – 149	Вступник здатний до відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію. Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правила, визначення, поняття.. Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
«добре»	150 – 179	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії . Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності. Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в

		стандартних ситуаціях, вмiє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
«вiдмiнно»	180 – 200	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вмiє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вмiє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янова В. Державне управління в Україні. (Навчальний посібник). 2016. URL: <https://economics.studio/upravlinnya-derjavne-munitsipalne/derjavne-upravlinnya-ukrajini-navchalniy.html> (дата звернення: 17.04.2023).
2. Бакуменко В., Усаченко Л., Червякова О. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / за заг. ред. Л. Усаченко. К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 174 с.
3. Богуш Д. Десять секретів політичних компаній : навчальний посібник. Київ : Видав-во «Березовська», 2017. 168 с.
4. Воронянський О., Кулішенко Т., Скубій І. Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 180 с.
5. Герасимчук Т., Киридон А., Троян С. Загальна теорія політики : навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
6. Горбач О., Демшичак Р. Політологія : навч. посіб. Львів, 2013. 260 с.
7. Городок М., Карташов А., Романенко Є., Стасюк В. Перемога на виборах: технології, кампанії, принципи. Практичний посібник. Київ, 2016. 264 с.
8. Гошовська В., Пашко Л. Політичне лідерство: Навчальний посібник. К. : НАДУ, 2013. 112 с.
9. Державна політика : підручник / ред. кол. : Ю. Ковбасюк (голова), К. Ващенко (заст. голови), Ю. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
10. Дністрянський М. Політична географія України : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 348 с.
11. Елітознавство : підручник / за заг. ред. В. Гошовської. К. : НАДУ, 2013. 268 с.
12. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. Цвік, О. Петришин, Л. Авраменко та ін. ; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. Петришина. Харків : Право, 2011. 584 с.
13. Кириченко В. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. 218 с.
14. Климкова І., Остапенко М. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. 160 с.
15. Кудряченко А., Рудич Ф., Храмов В. Геополітика : підручник. К. : МАУП, 2004. 296 с. URL: <http://elibrary.ivinas.gov.ua/3/1/%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BBi%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.%D0%9Fi%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (Дата звернення: 01.01.2019).
16. Литвин В. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
17. Мадіссон В. Сучасна українська геополітика : навч. посіб. К. : Либідь, 2003. 176 с.
18. Мілова М., Дмитрашко С. Політичні режими : навчальний посібник для студентів 2 – 3 курсів всіх спеціальностей денної форми навчання. ОДАХ, 2009. 30 с.
19. Мілюкова А., Степанова Н. Політичні інститути та процеси в Україні : методичний посібник для забезпечення самостійної роботи студентів усіх форм навчання (за напрямом 052 Політологія). Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. 124 с.
20. Моро-Дефарж Ф. Введение в геополитику. М. : Конкорд, 1996. 151 с.
21. Остапенко М. Політична культура суспільства : навч. посіб. К. : МАУП, 2008. 96 с.
22. Пахарев А. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні : навчальний посібник. К. : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2011. 182 с.
23. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами / За заг.ред. Ф. М. Рудича. К. : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 488 с.
24. Політологія : конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Н. Семке, І. Доля. Харків : НТУ «ХП», 2017. 156 с.

25. Рудич Ф., Балабан Р., Ганжуров Ю. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. К. : Либідь, 2008. 440 с.
26. Сухонос В. Теорія держави і права: підручник. Суми : Університетська книга, 2014. 544 с. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/47858> (дата звернення: 17.04.2023).
27. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. Білозьоров, В. Власенко, О. Горова, А. Завальний, Н. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Гусарєва, О. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL: https://www.naiou.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf (дата звернення: 17.04.2023).
28. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив : М. Михальченко (керівник) та ін. К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 440 с.
29. Хімченко О. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства : навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Професіонал», 2006. 208 с.
30. Чернов С. Текст лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління». Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2014. 140 с.
31. Ярош О. Загальна теорія політики. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту Ім. Лесі Українки. 2005. 240 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-26.html> (дата звернення: 17.04.2023).